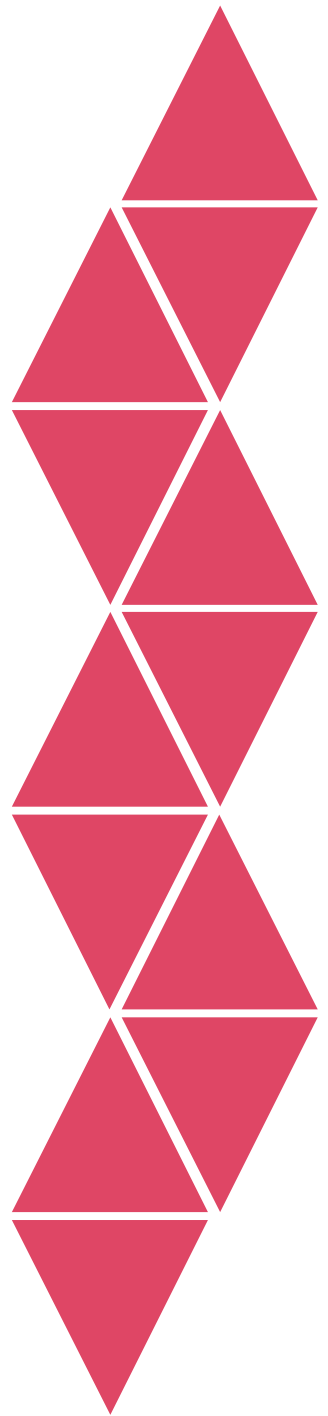
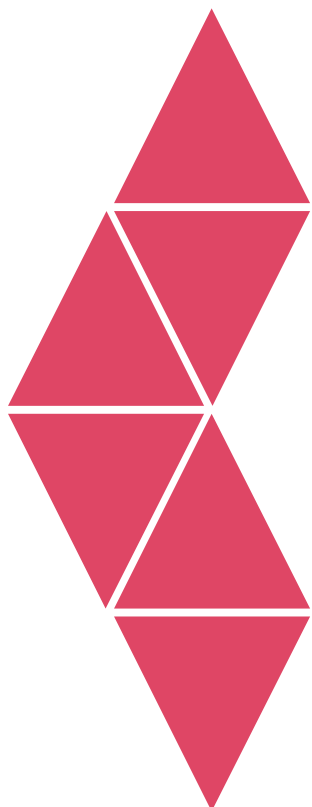

FORLIKSRAÅDET

JURK

juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne brosjyren er utarbeidet av Juridisk Rådgivning for Kvinner, JURK, som er en uavhengig organisasjon drevet av kvinnelige jusstudenter ved Universitetet i Oslo. JURK gir gratis juridisk rådgivning til kvinner og alle som definerer seg som kvinner.

JURK tar forbehold om regelendringer i tiden etter publisering.

Vi takker for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

Brosjyren er revidert våren 2016 av Mari Møllerhagen og Malene Nylander.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Kapittel 1 Innledning

Kapittel 2 Hva er forliksrådet?

Kapittel 3 Når går man til forliksrådet?

- 3.1 Innledning
- 3.2 Tvangsgrunnlag
- 3.3 Avbrudd av foreldelsesfrist
- 3.4 Hvilke saker kan behandles av forliksrådet?
- 3.5 Hvilke saker kan ikke behandles i forliksrådet?
- 3.6 Husleietvistutvalget

Kapittel 4 Skrivning og sending av forliksklage

- 4.1 Varsel i samsvar med tvisteloven § 5-2
- 4.2 Muntlig eller skriftlig forliksklage
- 4.3 Skrive egen forliksklage eller bruke ferdig skjema
- 4.4 Hva som skal være med i en forliksklage
- 4.5 Sending av forliksklage

Kapittel 5 Når klagen er sendt – tilsvar og innkalling

- 5.1 Vurdering av forliksklagen
- 5.2 Tilsvar
- 5.3 Innkalling til forliksmøte

Kapittel 6 Hva skjer i forliksrådet?

- 6.1 Partenes møteplikt
- 6.2 Unntak fra den personlige møteplikten – bruk av verge eller fullmektig
- 6.3 Mekling

Kapittel 7 Konsekvenser/ettermarkeringer

- 7.1 Fravær
- 7.2 Forlik
- 7.3 Domsavsigelse i forliksrådet
- 7.4 Måter å angripe forliksrådets avgjørelser på

Kapittel 8 Utlegg

- 8.1 Hva er utlegg?
- 8.2 Hvordan begjære utlegg?
- 8.3 Hva skjer etter at utleggsbegjæringen er sendt?
- 8.4 Utlegg i skyldnerens eiendeler
- 8.5 Utlegg i lønn
- 8.6 Endre trekk i lønn
- 8.7 Klage på utlegg

Kapittel 1 Innledning

For å gjøre denne brosjyren enklere å benytte, gis det innledningsvis en oversikt over hovedpunktene for fremstillingen. De nærmere detaljer vil bli utdypet senere i brosjyren. Det bemerkes at ordliste for juridiske termer er å finne i bakerst i heftet.

En forliksklage er i de fleste tilfeller det første nødvendige skritt for å få tvangsgrunnlag eller grunnlag for å reise rettssak. Saksbehandlingen i forliksrådet er en kort prosess og er ment å spare domstolene for betydelig arbeid, samt spare partene for store saksomkostninger.

Dersom man ønsker å fremme et krav for forliksrådet bør man huske på følgende:

- Å sende en begrunnet forliksklage med bilag
- Å kreve fraværdom
- Å møte opp til fastsatt tid

Dersom man selv er klaget inn for forliksrådet bør man passe på:

- Å sende inn tilsvaret innen fastsatt frist
- Å møte opp til fastsatt tid

Dersom man ikke sender tilsvaret eller møter til fastsatt tid, kan man risikere at det blir avsagt fraværdom. Det vil si at man taper saken uten at den er behandlet og vurdert.

Dersom man anser kravet til klager som rettmessig, kan det lønne seg å få i stand en avtale uten å møte i forliksrådet. Dette vil spare den innklagede for både tid og utgifter.

Mange forliksklager gjelder krav om penger. Brosjyren inkluderer derfor et kapittel om utlegg. At det tas utlegg vil si at det tas tvungen pant som sikkerhet for et pengekrav. En slik prosess gjennomføres av namsmannen når kreditor ber om det. Utlegg må begjæres innen en angitt frist og det må betales gebyr for utlegget.

I de følgende kapitler gis en mer detaljert fremstilling av reglene og prosessen for forliksrådsbehandling. For å gjøre det lettere å finne frem til hvor reglene er hentet fra, vil det være henvist til lovbestemmelsene i marginen.

Kapittel 2 Hva er forliksrådet

Forliksrådet er det første leddet i rettssystemet for sivile saker. Med sivile saker menes de fleste saker som ikke er straffesaker. Som navnet tilsier er det i forliksrådet meningen at partene skal prøve å inngå et forlik, altså komme til enighet, i stedet for at tvisten ender med en dom.

Grunnen til dette er at man ser det som hensiktsmessig å unngå unødige konflikter mellom partene samt at man ønsker å avlaste de ordinære domstolene.

Forliksrådets funksjon er først og fremst å mekle mellom partene. Dersom partene ikke kommer til enighet kan forliksrådet avsi dom dersom en av partene ønsker det.

Både et forlik og en dom har rettsvirkning og kan benyttes som grunnlag for tvangsfullbyrdelse hos namsmannen.

Forliksrådet består av tre medlemmer og like mange varamedlemmer. Disse velges blant kommunens innbyggere for fire år av gangen og er vanligvis ikke utdannede jurister. Det skal være minst ett forliksråd i hver kommune.

Kapittel 3 Når går man til Forliksrådet?

3.1 Innledning

Hovedregelen er at alle saker kan tas inn til behandling i forliksrådet før man tar ut søksmål for tingretten. Det gjøres imidlertid unntak. Disse unntakene vil vi komme tilbake til i punkt 3.5.

Det er langt flere saker som klages inn til forliksrådet enn det som kommer til behandling i tingretten. Dette skyldes at saken ofte avgjøres her.

Mange klager inn saken for forliksrådet uten planer om å føre saken videre i rettsystemet. Hvis beløpet det tvistes om er lavt vil det ofte lønne seg å avgjøre saken i forliksrådet, da det vil være kostbart å føre saken for de ordinære domstoler.

Det å få en forliksklage rettet mot seg kan i noen tilfelle være nok til at skyldneren betaler.

3.2 Tvangsgrunnlag

Dersom forliksrådet gir klager medhold eller det inngås forlik, regnes dette som et tvangskraftig tvangsgrunnlag. Et tvangskraftig tvangsgrunnlag er noe man må ha for å få myndighetenes hjelp til å inndrive kravet. Slik inndrivelse kalles tvangsfullbyrdelse og namsmannen er for eksempel ilagt denne myndigheten.

3.3 Avbrudd av foreldelsesfrist

Foreldelsesfristen avbrytes når fordringshaver tar rettslige skritt mot skyldneren. Når en sak klages inn for forliksrådet, avbrytes foreldelsesfristen ved innlevering av forliksklage.

3.4 Hvilke saker kan behandles i forliksrådet?

Man kan gå til forliksrådet med de fleste type tvister. Det dreier seg som oftest om krav på penger, men det er ingenting i veien for at kravet kan dreie seg om gjenstander eller annet.

3.5 Hvilke saker kan ikke behandles i forliksrådet?

De viktigste sakene som ikke skal behandles i forliksrådet er:

- Familiesaker
  - Det vil si saker som omhandler ekteskap eller forholdet mellom barn og foreldre, som for eksempel farskap og samværsrett. Saker som bare omhandler økonomisk oppgjør eller deling av reisekostnader ved samvær, kan imidlertid behandles i forliksrådet.
- Saker mot offentlig myndighet som ikke er av utelukkende privat art
- Saker om gyldigheten av en voldgiftsdom eller et rettsforlik
- Saker som er avgjort av en nemd når det er lovbestemt at nemdas vedtak er bindende for partene
  - Eksempler på slike nemder er Forbrukertvistutvalget og Husleietvistutvalget.
- Andre saker hvor det er bestemt ved lov at mekling i forliksrådet ikke skal finne sted.
  - Eksempel på slike saker er Militærnektersaker
- Saker med tvistesum på minst 120 000 kroner, der begge parter har vært bistått av advokat
- Saker der utenrettslig mekling i henhold til loven er gjennomført
- Saker der tvisten har blitt realitetsbehandlet i klage- eller reklamasjonsnemd etter samtykke fra den andre part, eller i en nemd som er offentlig godkjent etter særskilt lovbestemmelse.

3.6 Husleietvistutvalget

Husleietvistutvalget, heretter kalt HTU, løser tvister mellom utleier og leietaker. Utvalget kan både mekle mellom partene og treffe avgjørelser. Avgjørelsen vil være bindende for partene på samme måte som en avgjørelse i forliksrådet. Til forskjell fra forliksrådet er HTU sine medlemmer jurister med spesialkompetanse i husleierett.

HTU kan behandle saker uansett om utleier eller leietaker er et selskap eller en privatperson. Saker det tvistes om kan for eksempel være:

- Skyldig leie
- Erstatningskrav
- Oppsigelse
- Mangler ved leiligheten
- Leiesummens størrelse
- Partenes rettigheter og plikter for øvrig

HTU er første ledd i rettssystemet i tvister om leie av bolig i Oslo, Akershus, Hordaland og Sør- og Nord-Trøndelag. I andre fylker er det forliksrådet som er første klagested.

Tvister som gjelder leie av forretningslokaler, ferie- og fritidsboliger eller hotellrom, faller utenfor HTU sitt myndighetsområde og behandles i forliksrådet dersom de nødvendige vilkårene foreligger.

For å få behandlet en sak i HTU må man betale et rettsgebyr. Gebyret er det samme som ved behandling av en sak i forliksrådet. Dersom det inngås et forlik deles som oftest saksomkostningene mellom partene. Saksomkostninger vil i utgangspunktet ellers tilkomme den som taper saken (se punkt 4.4).

Kapittel 4 Skrivning og sending av forliksklage

4.1 Varsel i samsvar med tvisteloven § 5-2

Før saken kan klages inn til forliksrådet, må fordringshaver skriftlig orientere motparten om kravet. Fordringshaver bør sende et skriftlig brev til motparten der det klart fremgår hva saken gjelder og hva som er kravet. Et slikt brev kalles også gjerne påkrav.

Brevet bør inneholde en frist og en orientering om at saken vil gå videre til forliksrådet dersom kravet ikke innfris innen fristen. Betalingsfristen er vanligvis på 14 dager. Det kan lønne seg å sende varselet rekommandert, slik at man kan dokumentere at brevet er sendt.

Dersom motparten ikke innfrir kravet innen den fastsatte fristen, kan man klage saken inn for forliksrådet. Dersom fordringshaver ikke har sendt varsel i samsvar med tvisteloven § 5-2, skal ikke klagen bli avvist. Det kan imidlertid få konsekvenser for tilkjenning av saksomkostninger.

4.2 Muntlig eller skriftlig forliksklage

Å klage noen inn for forliksrådet kan gjøres både skriftlig og muntlig. Ønsker man å inngi klagen muntlig, må man møte frem hos forliksrådet. Der vil klagen bli skrevet ned av et medlem av forliksrådet, og underskrevet av klager.

Det kan anbefales å skrive forliksklagen selv, dersom man ønsker å forsikre seg om at all nødvendig informasjon kommer med.

4.3 Skrive egen forliksklage eller bruke ferdig skjema

Ved skriftlig klage finnes det to alternative fremgangsmåter. Man kan velge å benytte seg av et ferdig skjema eller å skrive sin egen klage. Skjemaet kan man få kjøpt i bokhandler, få tilsendt ved henvendelse til forliksrådet, eller laste ned via hjemmesiden til namsfogden.

I saker hvor saksforholdet er enkelt, er det ofte greit å benytte seg av et skjema. Det vil eksempelvis være aktuelt når det dreier seg om et krav på tilbakebetaling av et lån (pengekrav). Er saken mer komplisert, for eksempel ved krav om erstatning eller annet som krever en grundigere redegjørelse, kan det derimot lønne seg å skrive sin egen klage slik at man får plass til alt. JURK kan etter en nærmere vurdering bistå ved utforming av forliksklage.

4.4 Hva som skal være med i en forliksklage

I det følgende vil det gis en oversikt over hva man bør og må få med i en forliksklage. Dersom man benytter seg av et standardkjema, vil de fleste av disse punktene være med.

Overskrift

Klagen bør ha "Forliksklage" som overskrift, slik at det ikke er noen tvil om hva brevet gjelder.

Navn og adresse

Navn og adresse fra klager og innklagede må være med.

Dersom en av partene er umyndig eller er et selskap, skal navn og adresse på parten føres opp, samt navn på partens stedfortreder eller representant.

Dersom klager har fullmektig i saken, føres også denne opp. Fullmektigen vil normalt være den som sender forliksklagen og mottar tilsvaret.

Kravets grunnlag

I forliksklagen må man gi en begrunnelse for kravet. Denne bør angi en konsentrert beskrivelse av de faktiske forhold som kravet bygger på. Beskrivelsen må være såpass grundig at forliksrådets medlemmer forstår hva saken dreier seg om. Dette vil gjøre det mulig for dem å vurdere om saken er av en slik art at forliksrådet kan behandle den, og det vil også gjøre det enklere for dem å mekle mellom partene. Dreier det seg om et pengekrav, angir man her størrelsen på kravet, og hvilke renter man krever. En grundig beskrivelse av kravet, samt grunnlaget for dette, er særlig nødvendig dersom man krever fraværdom (om fraværdom, se punkt 7.1).

Ved krav om renter, vil det ofte dreie seg om forsinkelsesrenter, også kalt "morarenter". Retten til å kreve renter kan være avtalt, eller følge av lov om renter ved forsinket betaling. Fra 01.01.2016 er forsinkelsesrenten 8,75%.

Ved avtalt forfall, kan man kreve renter fra denne dato. Dersom forfall ikke er avtalt, kan man først kreve renter fra en måned etter at påkrav ble sendt skyldneren.

Påstand

Videre i forliksklagen må man komme med påstand. Dette innebærer at man lister opp alle kravene som fremmes. Kravene vil sette grenser for hva en eventuell dom i forliksrådet kan gå ut på. Det er derfor viktig at alle aktuelle krav er opplistet.

Vi skal i det følgende gjennomgå hva en påstand som regel inneholder.

Hovedkravet

Her bør det klart og konsist fremgå hva man krever. Dette kan eksempelvis være krav på utlevering av en gjenstand som klager er rettmessig eier av, eller utbetaling av et beløp klager har til gode.

Renter påløpt etter forfall

Under påstanden må man huske å kreve renter for perioden etter forfallstidspunktet.

Saksomkostninger

Dersom det blir avsagt dom i forliksrådet, kan det hende den innklagede idømmes å betale saksomkostninger. Dersom klager har krevet dette og vunnet saken fullstendig, skal den innklagede betale saksomkostninger. Dersom det inngås et forlik, vil normalt partene dekke sine egne saksomkostninger, eller på annen måte løse spørsmålet gjennom en avtale seg imellom.

Saksomkostninger er utgifter i forbindelse med forliksklagen, for eksempel gebyr til forliksrådet og utgifter til utforming av klagen. Klager kan kreve inntil et rettsgebyr uten å måtte dokumentere faktiske utgifter. Et rettsgebyr utgjør per 01.01.2016 kroner 1 025,-.

Saksomkostningene bør spesifiseres i forliksklagen, da forliksrådet ofte ikke tilkjenner saksomkostninger dersom disse ikke er tallfestet på forhånd.

I standardskjemaene for gjeldssaker er de fleste punktene tatt med, men krav om saksomkostninger må man selv føre opp i påstanden dersom man ikke benytter et slikt standardskjema.

Bilag

Når man sender en forliksklage, er det enkelte dokumenter som bør vedlegges. Hvis saken dreier seg om et pengekrav, bør man vedlegge kopi av påkravet som er sendt til skyldneren (se punkt 4.1). Andre typer bilag kan være kopi av dokumenter som viser at man har et krav mot innklagede, for eksempel et gjeldsbrev. Dreier saken seg om erstatning for personskade, kan man legge ved kopi av legeattest og annen relevant dokumentasjon. Vedleggene skal underbygge at man har et krav overfor motparten. I forliksklagen skal man skrive hvilke bilag som følger med den.

Fullmakt

Hvis klager allerede på klagetidspunktet vet at han kommer til å la en fullmektig stille på meklingsmøte i stedet for seg eller sammen med seg, kan dette føres opp på forliksklagen. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at man kan ha møteplikt (se punkt 6.1).

Det bør samtidig legges ved en eventuell fullmakt undertegnet av klager.

Underskrift

Forliksklagen skal være datert og underskrevet av klager eller dennes fullmektig.

4.5 Sending av forliksklage

Klagen skal som regel sendes i fire eksemplarer.

Eksemplarene skal være identiske, og alle skal være underskrevet.

Når man sender en forliksklage, må man betale et rettsgebyr, som siden 01.01.2016 har vært kroner 1 025,-. Gebyret kan betales inn etterskuddsvis. Den som taper saken blir som regel dømt til å betale sakens omkostninger.

Kapittel 5 Når klagen er sendt – tilsvar og innkalling

5.1 Vurdering av forliksklagen

Når forliksrådet mottar en forliksklage, må det først vurderes om saken er av en slik karakter at den kan behandles der. Hvis saken er av en slik art at den ikke kan behandles i forliksrådet, henvises saken til retten.

Videre må forliksrådet vurdere om klagen oppfyller de krav loven stiller (se kapittel 4). Hvis forliksklagen ikke har det innholdet den skal ha, skal klager underrettes om dette og få en sjanse til å rette opp feilen. Hvis klager ikke retter feilen, blir saken avvist.

5.2 Tilsvar

Hvis forliksrådet fremmer saken, forkynnes klagen for klagemotparten (innklagede) med pålegg om å inngi tilsvar innen en frist som normalt settes til to uker.

Tilsvaret kan, i likhet med klagen, gis skriftlig eller muntlig. Forliksrådet har plikt til å gi nødvendig veiledning om hva tilsvaret skal inneholde og konsekvensene av at tilsvar ikke gis innen fristen, eller er mangelfull.

I tilsvaret skal innklagede opplyse om kravet i klagen godtas eller bestrides, eller om innklagede har eventuelle innsigelser mot at forliksrådet behandler saken.

Godtas kravet av innklagede, avsier forliksrådet dom i klagers favør.

Hvis innklagede bestrider kravet, skal partene innkalles til forliksmøte etter reglene beskrevet nedenfor. Det er svært viktig at man skriver utfyllende om hvorfor man ikke godtar kravet og legger ved den dokumentasjonen man har som underbygger dette.

Innklagede kan imidlertid også godta kravet til klager, men likevel be om et møte. Dette kan lønne seg dersom man skylder klager penger, men ikke kan betale. Da har man en mulighet til å møte i forliksrådet og forhandle frem en avtale.

Hvis tilsvar ikke gis innen fristen og det ikke foreligger gyldig grunn for dette, avsies normalt fraværdom (se punkt 7.1.). Dette er imidlertid kun dersom forliksrådet finner saken godt nok opplyst, og at klagers påstand ikke er helt urimelige, slik at klager i det vesentlige kan gis medhold.

Det kan gjøres unntak fra fristforsømmelsen. Det kreves da at det forelå en hindring utenfor innklagedes kontroll, som gjorde det uforholdsmessig byrdefullt å overholde fristen.

5.3 Innkalling til forliksmøte

Dersom innklagede ikke godtar kravet, innkalles begge parter til et møte i forliksrådet. Hvor lang tid det tar før møtet holdes, vil variere etter hvor mye det aktuelle forliksrådet har å gjøre. Partene skal ha minst to ukers varsel fra de mottar forkynnelsen til møtet holdes.

Kapittel 6 Hva skjer i forliksrådet?

6.1 Partenes møteplikt

Hovedregelen er at begge parter plikter å møte til mekling dersom saken skal opp for forliksrådet i bostedskommunen eller i nabokommunen til klager eller innklagede. Dersom den som er innklaget ikke møter, kan dette føre til fraværdom (se punkt 7.1).

Det er tillatt å ha med en medhjelper i forliksrådet. Ved bruk av advokat eller advokatfullmektig må motparten varsles skriftlig senest én uke før møtet i forliksrådet. Det enkleste er å opplyse om dette i forliksklagen eller i tilsvaret.

Det er kun i noen tilfeller at en part ikke har personlig møteplikt. Man har da anledning til å sende en prosessfullmektig/stedfortreder. Eksempel på slikt tilfelle, er der parten bor for langt unna forliksrådet som skal behandle saken.

6.2 Unntak fra den personlige møteplikten – bruk av verge eller fullmektig

Dersom en av partene er mindreårige eller umyndiggjort, kan vergen møte på partens vegne. Stiftelser, selskaper, sparebanker, foreninger og ulike bo (eks. døds- og konkursbo) kan møte ved styrets formann.

Dersom en av partene bor utenfor den kommunen der meklingsmøtet holdes, kan vedkommende sende en fullmektig til å møte for seg.

Den som møter som fullmektig må ha en skriftlig fullmakt fra den de møter for, eventuelt fra dennes verge, firmaets styre eller lignende. Dersom denne fullmakten ble skrevet før forliksklagen ble inngitt til forliksrådet, er den ikke gyldig. Det må stå i fullmakten at den som er oppnevnt som fullmektig er bemyndiget til å møte til forliksmekling på partens vegne, og den må være underskrevet av den som er innkalt til forliksrådet (og eventuelt dennes verge eller lignende).

Dersom man ikke har personlig møteplikt, og man ikke har egen prosessfullmektig, kan man få en såkalt møtefullmektig til å møte for seg. Kommunen skal oppnevne et utvalg av faste møtefullmektiger ved hvert forliksråd. Disse blir valgt for fire år av gangen. Listen skal være hos sekretariatet, som formidler dette videre.

Kostnadene ved å engasjere en møtefullmektig dekkes av vedkommende part. Maksimalsatsen for møtegodtgjørelse tilsvarer en tredjedels rettsgebyr. Også i de tilfellene hvor man engasjerer en møtefullmektig må det foreligge skriftlig fullmakt.

6.3 Mekling

Partene eller deres fullmektiger møter i forliksrådet til det tidspunkt forliksrådet har fastsatt. Det er ofte berammet flere saker på det samme tidspunkt. Vanligvis blir to til tre saker behandlet i timen. Hvilken sak som først kommer opp er ofte helt vilkårlig. Dersom det er personer eller firmaer som har flere saker samtidig, er det vanlig at disse sakene blir behandlet samtidig.

Forliksrådet foregår for lukkede dører, det vil si at ingen andre enn forliksrådet og partene får være til stede. Medlemmene av forliksrådet har taushetsplikt.

Det første som skjer er at begge parter får fremlegge sitt syn på saken, samt imøtegå motpartens syn. Dokumenter gjennomgås under partenes fremstilling av saken. Ønsker en part å føre vitner som møter frivillig, eller bevis som retten selv skal undersøke, skal motparten og forliksrådet ha varsel om dette senest én uke før møtet. Forliksrådet skal prøve å hjelpe partene frem til en løsning som begge kan akseptere.

Kapittel 7 Konsekvenser/ettermærking

Når partene er innkalt til mekling i forliksrådet, kan dette få forskjellige resultater. Det kan bli avsagt fravær, partene kan inngå et forlik (de blir enige om en løsning), eller partene forblir uenige (ikke forlik). Vi skal nå gå inn på hva de forskjellige alternativene innebærer.

7.1 Fravær

Det er viktig å være klar over at hva som menes med "fravær" etter loven, er noe annet enn den alminnelige språklige forståelsen av ordet, som er at noen ikke møter frem. Det at innklagede ikke møter anses også for å være fravær, men det er også en rekke andre tilfeller som omfattes. I det følgende presenteres tilfeller som regnes som fravær:

- Dersom innklagede ikke møter opp til en forliksmekling til det fastsatte tidspunkt.
- Dersom en av partene blir fratatt ordet eller utvist fra forliksrådet på grunn av sin oppførsel der.
- Dersom en av partene forlater møtet uten tillatelse fra forliksrådet.
- Dersom det for en part møter en fullmektig som ikke har adgang til å møte i forliksrådet.
- Dersom innklagede ikke skriver tilsvaret innen fristen.

Den vanligste årsaken til fravær er at innklagede ikke møter, eller ikke leverer tilsvaret. Det er derfor viktig å understreke hvor avgjørende det er å levere tilsvaret innen

fristen og å møte opp. Gjør man ikke det, vil klager kunne få en lettkjøpt seier i form av en fraværdom (se nedenfor).

Dersom innklagede møter opp, og det ikke blir inngått forlik, må klager ofte gå til ordinær rettssak for å få sitt krav igjennom. Dette er kostbart og tidkrevende for klager å gjennomføre.

Etter den nye tvisteloven kan det ikke lenger kreves oppfriskning for forsømmelser i forliksrådet.

Den viktigste følgen av fravær er adgangen for forliksrådet til å avsi fraværdom. Uteblir en av partene, kan det også få andre følger som avvisning, utsettelse og erstatning. Disse mulighetene vil bli behandlet i det følgende.

Fraværdom

Fraværdom betyr at klager får dom innenfor rammen av sin påstand i forliksklagen. For å få fraværdom må følgende vilkår være oppfylt:

- Det må foreligge fravær (se punktene ovenfor).
- Det må være en sak forliksrådet kan behandle.
- Det må foreligge en begjæring fra klager om at det skal avsies fraværdom.
- Partene må ha fri rådighet over sakens gjenstand. Dette vil si at avtaler om det saken gjelder, ikke strider mot lover eller andre personers rettigheter.
- Klager må i det vesentlige gis medhold.

Avvisning

Dersom klager uteblir fra mekling, og det ikke er opplyst eller sannsynliggjort at det foreligger gyldig fravær, skal saken avvises.

Utsettelse

Uteblir innklagede hvor det foreligger lovlig innkallelse til møte i forliksrådet, avsies fraværdom dersom vilkårene for dette er tilstede. Dersom vilkårene for fraværdom ikke er til stede, utsettes møte.

Innstilling av saken

Når forliksrådet mottar tilsvaret i saken, har det anledning til å innstille saken dersom det er lite sannsynlig at saken egner seg for videre behandling. Dersom saken tas opp til mekling, men denne er forgjeves, innstilles saken dersom forliksrådet ikke kan avsi dom i saken. Dersom rettsmøtet varer i mer enn tre timer, kan hver av partene kreve saken innstilt. Inntil en uke før saken tas opp til behandling i forliksrådet, kan klagemotparten kreve behandlingen innstilt dersom saken er brakt inn for behandling i en klagenemd.

7.2 Forlik

Dersom partene er enige, inngås det er forlik. Av forliket skal det klart fremgå hva partene har blitt enige om, slik at dette ikke kan misforstås. Et forlik må også være endelig. En fullmektig har ikke adgang til å inngå forlik med forbehold om at det godkjennes av parten.

Alle problemer det er uenighet om, må avgjøres. Forliket skal innføres i rettsboken og underskrives av partene. Forliket vil ha samme rettsvirkning som en dom og vil være et tvangsgrunnlag. Et rettsforlik vil være til hinder for ny sak mellom de samme partene om det samme krav eller rettsforhold.

Dersom en sak avgjøres med et rettsforlik, skal hver av partene bære sine omkostninger. Dette gjelder likevel ikke dersom forliket bestemmer noe annet, eller at partene er enige om å overlate avgjørelsen til forliksrådet.

7.3 Domsavgivelse i forliksrådet

Dersom partene ikke blir enige og forlik ikke kommer i stand, kan forliksrådet avsi dom dersom begge parter har samtykket til det. I saker med tvistesum under kroner 125 000,-, kan forliksrådet imidlertid avsi dom når kun en av partene ber om det. Som tidligere nevnt kan forliksrådet også avsi fraværdom etter begjæring fra klageren, dersom vilkårene for dette er oppfylt (se punkt 7.1).

For at forliksrådet skal avsi dom, må det imidlertid finne seg kompetent til det, og saken må være tilstrekkelig opplyst.

Domsforhandlingene er muntlige. Først må partene fremsette og begrunne sine påstander, og deretter kan bevisføring finne sted.

Når en dom er rettskraftig (det vil si når den ikke lenger kan angripes), vil den være bindende for partene. Dommen utgjør dermed et tvangskraftig tvangsgrunnlag.

7.4 Måter å angripe forliksrådets avgjørelser på

Dommer avsagt av forliksrådet angripes hovedsakelig gjennom nytt søksmål for tingretten. Saken vil da gå til domstolsbehandling i tingretten. Fristen for stevning er én måned etter avsagt dom i forliksrådet.

En dom i forliksrådet kan i visse tilfeller angripes på andre måter. Dersom det er begått alvorlige saksbehandlingsfeil, eller det foreligger vesentlige mangler ved grunnlaget for avgjørelsen, vil det for eksempel kunne være aktuelt å begjære gjenåpning. En slik begjæring må fremsettes for tingretten innen seks måneder etter at partene har fått vite om de feil eller mangler som er grunnlaget for gjenopptakelsen, eller når partene burde ha skaffet seg slik kunnskap. Etter ti år kan saken uansett ikke kreves gjenopptatt.

Reglene om hvordan en avgjørelse kan angripes er kompliserte, og JURK vil derfor ikke gå nærmere inn på denne prosessen. Skulle det bli aktuelt å angripe en avgjørelse, vil JURKs råd være at man søker juridisk bistand. Dette bør skje så fort som mulig, da det løper frister som ikke må oversittes.

Kapittel 8 Utlegg

De fleste saker som behandles i forlikrådet gjelder krav om penger. JURK vil derfor si noe om hva som skjer etter at det er inngått forlik eller avsagt en dom som forplikter en av partene til å innfri den andre partens pengekrav.

Dersom skyldneren betaler innen den fristen som er fastsatt, oppstår det ikke noe problem. Det er selvfølgelig ingenting i veien for at kravshaveren godtar senere betaling eller betaling i avdrag. Vanskelighetene oppstår når skyldneren ikke betaler på grunn av manglende betalingsvilje eller betalingssevne. Kravshaveren må da forsøke å få skyldneren til å betale. Skal man gjøre dette selv, kan begjæring om utlegg være den beste løsningen.

8.1 Hva er utlegg?

Utlegg er det samme som tvangsinn drivelse. Det vil si at namsmannen tar pant i en av skyldnerens eiendeler eller fastsetter et trekk i lønn eller trygd. Ting det er tatt pant i kan selges dersom skyldneren ikke betaler. Det er namsfogden som avgjør hvordan et krav skal inndrives.

Utlegg kan tas dersom fordringshaver sender en utleggsbegjæring og i tillegg kan vise til et tvangskraftig tvangsgrunnlag (se ordlisten). Det er også et vilkår at den fastsatte betalingsfristen for kravet er oversittet, uten at skyldneren har betalt. Betalingsfristen kan være fastsatt i en avtale, et forlik eller en dom.

8.2 Hvordan begjære utlegg?

Når man skal begjære utlegg, lønner det seg å bruke et standard skjema. Dette kan man få ved henvendelse til namsfogden der man bor. I større byer er det egne namsfogdkontorer, mens det på mindre steder er lensmannen som virker som namsfogd.

I standard skjemaet står alle de opplysninger man skal ha med. Det er verdt å merke seg at begjæringen skal sendes i fire eksemplarer og at man må legge ved en bekreftet kopi av tvangsgrunnlaget.

Ved begjæring om utlegg, må fordringshaveren betale 1,7 ganger rettsgebyret, som per 01.01.16 utgjør kroner 1 742,-. Dersom namsmannen avholder utleggsforretning, må fordringshaver betale 1,75 ganger rettsgebyret nok en gang. Dette gjelder uansett om det er noe å ta utlegg i eller ikke. Dersom fordringshaveren får medhold i sitt krav, skal skyldneren som hovedregel dekke disse utgiftene.

8.3 Hva skjer etter at utleggsbegjæringen er sendt?

Før namsmannen tar utlegg, vil skyldneren få varsel med oppfordring om å betale, og på den måten kan skyldneren unngå at namsmannen tar utlegg. Fristen for å betale er to uker.

8.4 Utlegg i skyldnerens eiendeler

Det kan bare tas pant i skyldnerens eiendeler. En ektefelles eller samboers eiendeler skal ikke berøres av utlegget, med mindre begge er ansvarlige for gjelden. Hvis begge er ansvarlige for gjelden og utleggsbegjæringen omfatter begge to, kan utlegg tas i begge eiendeler. Utlegg kan i visse tilfeller også tas i andres eiendeler dersom disse oppbevares hos skyldneren og det ikke kan bevises at det ikke er skyldneren som er rette eier.

Skyldneren gis anledning til å uttale seg om hva namsmannen skal ta utlegg i.

Vanligvis tar namsmannen pant i verdigjenstander som er lett omsettelig, slik som biler, smykker, verdipapirer og lignende. Når det dreier seg om et større beløp, tas gjerne pant i leilighet, hus eller andel i borettslag. Det kan ikke tas pant i vanlig innbo som familien trenger i det daglige liv og skyldneren skal få beholde det som trengs for å opprettholde en vanlig standard. Det kan heller ikke tas utlegg i det skyldneren trenger i sitt yrke eller til sine studier.

Hvis utlegg er tatt i løsøre, får i utgangspunktet skyldneren beholde gjenstandene. Skyldneren kan imidlertid ikke selge eller gi gjenstandene bort og er forpliktet til å ta vare på tingene slik at de ikke kommer til skade. Fordringshaveren kan kreve at gjenstandene blir tatt fra skyldneren dersom det er stor fare for at skyldneren vil skade, pantsette eller selge tingen. Fordringshaver som har fått utlegg i skyldnerens eiendeler, kan kreve at disse blir solgt. Tvangssalget gjennomføres på den måten som antas å gi størst utbytte.

8.5 Utlegg i lønn

Namsmannen har adgang til å foreta trekk i skyldnerens inntekter. Dette gjelder uansett om skyldner er i arbeid eller mottar trygd. Namsmannen vil i hvert enkelt tilfelle foreta en konkret vurdering. Skyldner skal fremdeles ha midler til å dekke rimelige utgifter til livsopphold for seg og sin familie. Videre skal skyldner også ha midler til rimelige boutgifter. Dersom skyldner har penger til overs etter at disse utgiftene er dekket, kan det fastsettes trekk i lønnen.

8.6 Endre trekk i lønn

Skyldneren kan få endret størrelsen på lønnstrekket eller få det fjernet helt, hvis den økonomiske situasjonen endrer seg vesentlig. Endret økonomisk situasjon kan være

et resultat av økte utgifter, for eksempel økt husleie, eller at inntekten er blitt lavere. I en slik situasjon bør skyldneren sende et krav om endret lønnstrekk til namsmannen.

8.7 Klage på utlegg

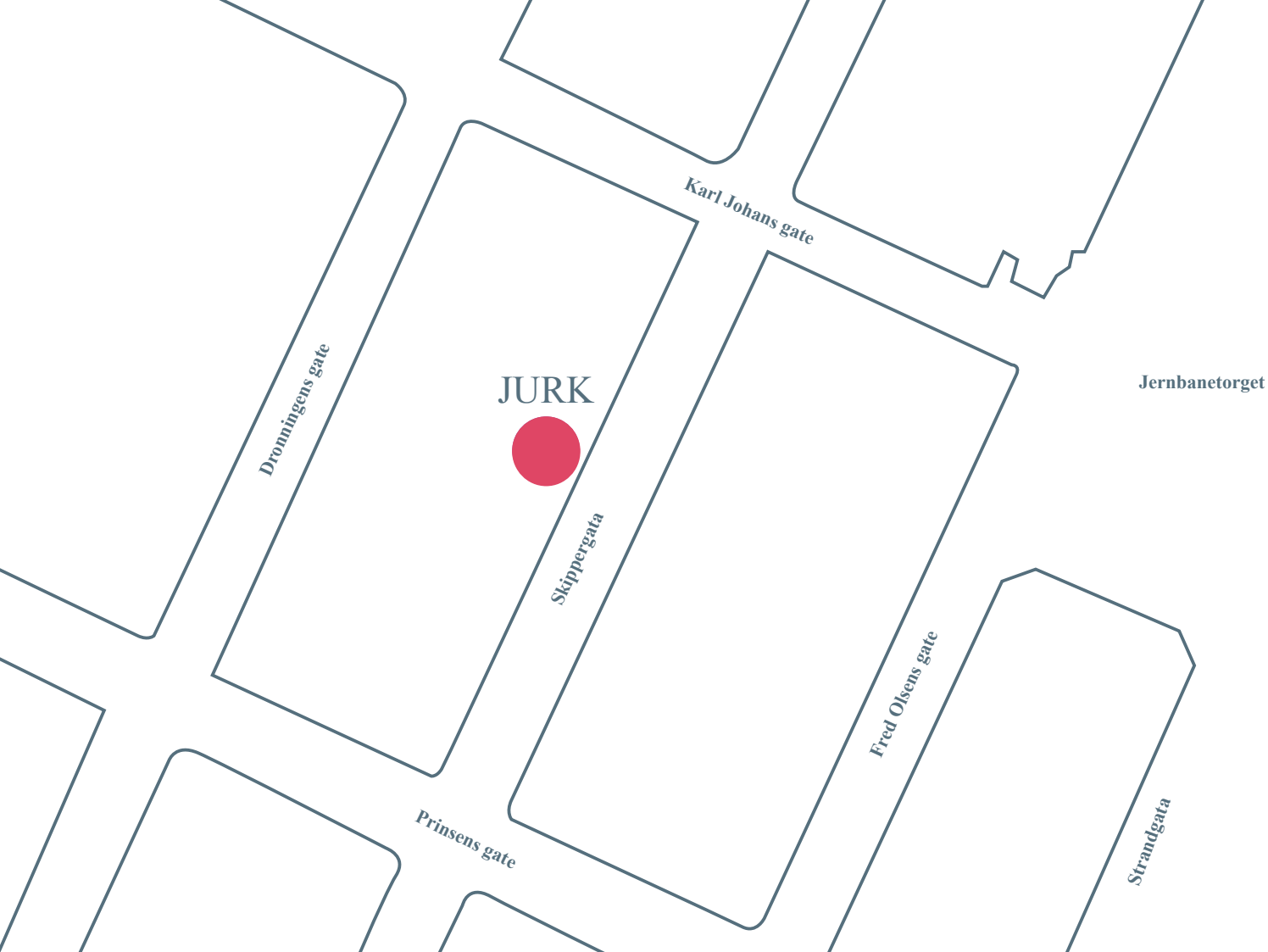
Dersom namsmannen tar utlegg i lønn, kan det påklages så lenge trekket løper. Er resultatet av utleggsforretningen "intet til utlegg", er klagefristen én måned. Dersom det blir tatt utleggspant, kan det påklages helt til pantet realiseres. Det gjelder imidlertid en frist på én måned for å klage på valg av utleggsgjenstand.

Ordliste

Anke	Klage på resultatet eller saksbehandlingen i dommer, rettsforlik og enkelte kjennelser med ønske om at saken skal få en ny behandling.
Ankefrist	Tidsfristen for å anke.
Debitor/skyldner	En person som skylder en annen penger eller andre ytelser.
Dom	Avgjørelse av et organ som avgjør rettsforhold med bindende virkning for partene.
Forlik	Avtale mellom partene. Et forlik inngått i forlikrådet er like bindende for partene som en dom.
Fordringshaver	Den som har et krav mot en annen.
Husleietvistutvalget	Husleietvistutvalget (HTU) er et alternativ til forlikrådene i husleietvister mellom utleier og leietaker. HTU kan mekle og treffe avgjørelser.
Innklaget	Den som er klaget inn for forlikrådet. For eksempel skyldneren, en erstatningsansvarlige skadevolder eller andre.
Klager	Den som sender inn klagen til forlikrådet.
Kravshaver/kreditor	Den som har et krav mot en annen.
Lovlig stedfortreder	Noen som i kraft av stilling eller selskap har rett eller plikt til å representere en part. Eksempler på dette er foreldrene til en umyndig eller en representant for et selskap. Stiftelser, selskaper, sparebanker, foreninger, samt ulike bo (dødsbo, konkursbo), kan møte ved styrets formann.
Løsøre	Eiendeler som ikke er fast eiendom eller verdipapir. Eksempler på dette er bil, tv eller sofa.
Namsmyndighet	Offentlig instans som inndriver krav for kreditorer eller andre kravshavere, for eksempel ved utlegg eller utkastelse. Det er namsmannen som gjennomfører tvangsfullbyrdelse. I større byer finnes egne

namsmannskontorer, mens det på mindre steder er lensmannen som fungerer som namsmann.

Prosessfullmektig	En person som representerer en av partene. Dette vil i de fleste tilfellene være en advokat.
Påkrev	Et skriftlig krav om betaling, utformet på en bestemt måte.
Tilsva	Skriftlig svar som sendes dersom man er klaget inn for forliksrådet. Her kan man redegjøre for sitt syn på saken.
Tvangsgrunnlag	Et tvangskraftig tvangsgrunnlag er et vilkår som må foreligge for å gjennomføre tvangsfullbyrdelse. Som tvangsgrunnlag regnes blant annet dommer og kjennelser, avgjørelser av forliksrådet, rettsforlik og visse andre avgjørelser som har samme virkning som en dom. Tvangsgrunnlag er med andre ord en betingelse for å kunne tvinge gjennom sin rett overfor en annen person.
Tvangsfullbyrdelse	Tvangsfullbyrdelse vil si å inndrive et krav – gjerne et pengekrav – med myndighetenes hjelp.
Fraværdom	Dersom innklagede ikke møter til innkalt mekling eller ikke har overholdt saksgangens frister, kan forliksrådet avsi fraværdom. Fraværdom avsies etter begjæring fra klageren dersom denne kan gis medhold fullt ut eller i det vesentlige. Dommen skal bygge på klagerens påstandsgrunnlag når dette er gjort kjent for innklagede tidligere i prosessen, med mindre det ikke fremtrer som åpenbart urimelig. Dersom klager har fravær i saken kan saken avvises.
Utlegg	Tvangssikring av et krav, slik at den som krever utlegget får panterett i gjenstander eller lignende som tilhører skyldneren. Utleppet foretas av namsmannen etter begjæring.

KONTAKT OSS

**Telefon:
22 84 29 50**

**Adresse:
Juridisk rådgivning for kvinner
Skippergata 23
0154 Oslo**

www.jurk.no

